

Toivotamme innostavia lukuhetkiä Suomen Filosofisen Yhdistyksen vuosikirjan *Ajatuksen* parissa. Kun maksat säännöllisesti Yhdistyksen jäsenmaksusi, turvaat myös alkavan vuosituhanneen *Ajatuksesi*.

Toimitus

In memoriam: Sven Krohn (1903–99)

Suomen filosofikunnan vanhin, professori Sven Krohn kuoli hiljaa nukkuessaan kotonaan Tampereella juhannuspäivänä 26. kesäkuuta 1999. Krohn oli syntynyt Helsingissä 9. toukokuuta 1903, joten hän oli kuollessaan 96 vuoden ikäinen.

Sven Krohn syntyi sukuun, jonka jäsenet ovat monessa sukupolvessa olleet merkittäviä vaikuttajia tieteen ja taiteen aloilla. Hänen lääkäri-isoisänsä Leopold oli runoilijaprofessori Julius Krohnin nuorin veli, joten isän serkkuihin kuuluivat professorit Kaarle ja Ilmari Krohn sekä kirjailijat Helmi Krohn ja Aino Kallas. Eino-veljestä tuli Turun yliopiston kirjallisuuden professori.

Sven Krohnin abiturienttivuotenaan läpikäymän uskonnollisen peruskokemuksen mukaan ihmisellä on ruumiistaan ja vaihtuvista mielentiloistaan erillinen minuus, joka voi olla yhteydessä itsensä ulkopuolella vaikuttavaan korkeampaan tajuntaan, rakkauden voimaan. Svenin insinööri-isä Leo, joka oli kiinnostunut okkultismista, esitteli poikansa teosofisen Ruusu-Risti-seuran puheenjohtajalle Pekka Ervastille. Näin nuori ajattelija päätyi etsimään tulkintaa uskonnolliselle kokemukselleen teosofisesta liikkeestä, jonka ylläpitämässä Helsingin Kulmakoulussa hän toimi opettajana valmistuttuaan maisteriksi 1929. Krohn etsi myös parapsykologisista kokeista todisteita telepatialle ja jälleensyntymiselle. Åke Tolletin kanssa hän julkaisi 1936 keskustelukirjan *Jällelöydetty sielu* sekä toimi 1950-luvulle saakka aktiivisesti puheenjohtajana ja esitelmöitsijänä ruotsin- ja suomenkielissä parapsykologian tutkimusseuroissa. Vielä myöhemmässä tuotannossaan Krohn, joka ei kuullut kristilliseen kirkkoon, tutki gnostilaisuutta ja itämaisten uskontojen historiaa.

Krohnin elämäntyön toinen linja avautui 1921 aloitetuista filosofian opinnoista Helsingin yliopistossa. Hänen opettajiaan olivat professori

*) siis: 1) kuoli, hiljaa nukkuessaan?
2) kuoli hiljaa, nukkuessaan.

Arvi Grotenfelt ja nuoret dosentit Erik Ahlman ja J.E. Salomaa. Eino-veljensä kanssa Sven kiinnostui erityisesti fenomenologisesta menetelmästä, jota Ahlman esitteli ensimmäisenä Suomessa.

Vuonna 1930 Helsingin yliopiston teoreettisen filosofian professuurin voitti Eino Kaila ennen J.E. Salomaata. Kailasta tuli 1933 myös Suomen Filosofisen Yhdistyksen puheenjohtaja Grotenfeltin jälkeen. Näin Suomen filosofian uudeksi valtavirtaukseksi kohosi tieteellisiä maailmannäkemyksiä korostava looginen empirismi. Sven Krohnin näkökulmasta looginen empirismi oli kulttuurivaara, sillä se hylkäsi epämielekkäinä uskonnon ja perinteisen metafysiikan. Ahlmanin rohkaisemana hän ryhtyi kirjoittamaan loogisen empirismin perusteesta arvostelevaa väitöskirjaa. Vuonna 1949 valmistunut työ *Der logische Empirismus: Eine kritische Untersuchung* (toinen osa 1950) oli 46-vuotiaan tekijänsä ensimmäinen akateeminen julkaisu.

Krohn ei saanut kiitosta Turun yliopistossa hyväksytystä väitöskirjastaan Kailalta ja tämän oppilailta, joiden mielestä hän arvosteli Wienin piirin jo vanhentuneita oppeja — kuten verifikaatioteesiiä ja totuuden koherenssiteoriaa. Krohn kuitenkin säilytti aarteenaan Bertrand Russellilta saamaansa kannustavaa kirjettä. Teoksessa *Definitionsfrage und Wirklichkeitsfrage* (1953) Krohn vastusti analyttiselle filosofialle tyypillistä ajatusta, jonka mukaan filosofian tehtävänä on kielen kritiikki. Sen sijaan filosofian tulee paljastaa olevaisen ontologisia perusrakenteita sekä rakentaa näiden pohjalle realistinen tieto-oppi, jossa tunnustetaan todellisuuden objektiivinen olemassaolo. Vastaaavasti etiikan piirissä on Krohnin mukaan hylättävä emotivistiset ja relativistiset käsitykset ja tunnustettava arvojen objektiivinen olemassaolo. Teos *Die normative Wertethik* (1958) puolustaa normatiivisen etiikan mahdollisuutta soveltamalla Max Schelerin esimerkin mukaisesti fenomenologista menetelmää arvotajunnan analyysiin.

Kun Kailan oppilaat tiukkojen virantäyttöprosessien jälkeen miehittivät 1950-luvulla Helsingin yliopiston filosofian professuurit Kailan ja Ahlmanin jälkeen, Sven Krohnista tuli 1960 Turun yliopiston filosofian professori Salomaan seuraajana. Näin Turusta tuli fenomenologis-hermeneuttisen filosofian keskus, jossa Krohnin oppilaisiin kuuluivat mm. Lauri Rauhala, Lauri Routila ja Matti Juntunen.

Siirryttyään eläkkeelle 1970 oppilaittensa ihailema opettaja edelleen hoiti käytännöllisen filosofian professuuria ja toimi puheenjohtajana Pohjoismaisessa kesäakatemiassa.

Teokset *Totuus, arvo ja ihminen* (1968), *Ihminen, luonto ja logos* (1981), *Ydinihminen* (1989) ja *Etsin ihmistä* (1996) ovat yhteenvetoja Krohnin filosofista näkemysistä, jotka pyrkivät ”metafysiikan rehabilitointiin mielekkäänä tutkimusalueena”. Platonistisen perusteisiin mukaan ihmisessä on yliajallista henkisyyttä ilmentävä ydinpersoonaa. Jo 84-vuotiaana hän julkaisi ensimmäisen runokokoelmansa *Astronautti*, jonka jatkona 1990-luvulla ilmestyivät *Planetan uni* ja *Vaeltus maassa ja tähdissä*. Myös nämä runolliset visiot liittävät Krohnin uusplatonistiseen ajattelun perinteeseen, jonka mukaan ihmisen sielun alkukoti on aistimaailman takana olevassa todellisuudessa. Ihmisen matka maan päällä on kaipauksen täyttämä toiviotie, jossa ikuisen rakkauden kutsun voi nähdä näkyinä ja kuulla sävelinä, mutta myös ymmärtää järjen avulla.

Koulukuntakiistojen vaimennuttua Sven Krohnista tuli 1980-luvulla Suomen Filosofisen Yhdistyksen kollokvioiden vakituinen osanottaja, joka käytti ahkerasti henkeviä ja oppineita puheenvuoroja. Yhdistyksen vuosikirjan *Ajatus* nide 51 (1995) omistettiin hänelle kunnianosoituksena merkittävästä filosofin urasta.

Sven Krohnin kutsumuksen mukaan ”filosofin tulee olla pysyvää kotia ja majapaikkaa vailla oleva vaeltaja totuuden auringon nousussa”. Vaikka korkean iän mukana näkö heikentyi, henkinen viireys ja työtarmo säilyivät. Vielä keväällä 1998 Krohn oli Helsingissä seuraamassa Mikko Salmelan väitöstilaisuutta, jossa arvioitiin hänen elämäntyötään suomalaisena kulttuurifilosofina. Saman vuoden syksyllä jo 95-vuotias ajattelija oli mukana Suomen Filosofisen Yhdistyksen 125-vuotisjuhlassa, jonka illallisia hän juhlisti muistelemalla Yhdistyksen perustajaa Thiodolf Reiniä ja lausumalla omia syvämiellettisiä runojaan.